

Chapter 11

Community of Practice in Uralic Studies (COPIUS), www.copius.eu

Introduction to Mari

Jeremy Bradley, jeremy.moss.bradley@univie.ac.at

Last updated 30 November 2021

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Grammar

1. Desiderative

Formation:

Stem ...

+ -не- ...

+ Рх [!]

		Conjugation I	
		лудаш 'to read'	кочкаш 'to eat'
1Sg			
2Sg			
3Sg			
1Pl			
2Pl			
3Pl			

1. Desiderative

Formation:

Stem ...

+ -не- ...

+ Рх [!]

		Conjugation I	
		лудаш (луд-) 'to read'	кочкаш (кочк- > коч-) 'to eat'
1Sg	-нем	луд нем	коч нем
2Sg	-нет	луд нет	коч нет
3Sg	-неже	луд неже	коч неже
1Pl	-нена	луд нена	коч нена
2Pl	-неда	луд неда	коч неда
3Pl	-нешт	луд нешт	коч нешт

1. Desiderative

Formation:

Stem ...

+ -не- ...

+ Px [!]

		Conjugation II	
		илаш 'to live'	каяш 'to go'
1Sg	-нем		
2Sg	-нет		
3Sg	-неже		
1Pl	-нена		
2Pl	-неда		
3Pl	-нешт		

1. Desiderative

Formation:

Stem ...

+ -не- ...

+ Px [!]

		Conjugation II	
		илаш (иле- > илы-) 'to live'	каяш (кае- > кайы-) 'to go'
1Sg	-нем	иынем	кайынем
2Sg	-нет	иынет	кайынет
3Sg	-неже	иынеже	кайынеже
1Pl	-нена	иынена	кайынена
2Pl	-неда	иынеда	кайынеда
3Pl	-нешт	иынешт	кайынешт

1. Desiderative

Negation:

Stem ы-

+ -не- ...

+ Рх

+ Connegative

1Sg	
2Sg	
3Sg	
1Pl	
2Pl	
3Pl	

+ луд,
коч,
иле,
кай,
...

1. Desiderative

Negation:

Stem **ы-**

+ **-не-** ...

+ **Рх**

+ **Connegative**

1Sg	ынем
2Sg	ынет
3Sg	ынеж
1Pl	ынена
2Pl	ынеда
3Pl	ынешт

+ **луд,**
коч,
иле,
кай,
...

2. Adjectives + nominal suffixes

a) Adjectives used as nouns:

– Киндым нал.

– Шемым ал'е ошым?

– Buy bread.

– Dark or white?

b) Adjectives following nouns:

Мый пöртым, изим, ыштем.

I'm building a house, a small one.

Words and word usage

1. верешташ (-ам)

a) 'to have to':

Мыланем машинам ужалаш <u>верештеш</u> . (Машинам ужалашем <u>верештеш</u> .)	I have to sell the car.
Тудлан вучаш <u>верештеш</u> . (Вучашыже <u>верештеш</u> .)	(S)he has to wait.

b) 'to get, receive, catch':

Эчанлан кугу кол верештеш.	Echan catches a large fish.
----------------------------	-----------------------------

2. гына ‘only’

Эчан чыла йөрварым налеш, <u>олма</u> гына кевытыште уке.	Echan buys all the groceries, there are only no apples in the store.
---	--

ик йолташ гына ‘only one friend’
/ik joltaš kêna/

3. пел, пеле 'half'

<u>Пел</u> сукыр киндым нал!	Buy half a loaf of bread.
кандаш шагатат <u>пеле</u>	8:30

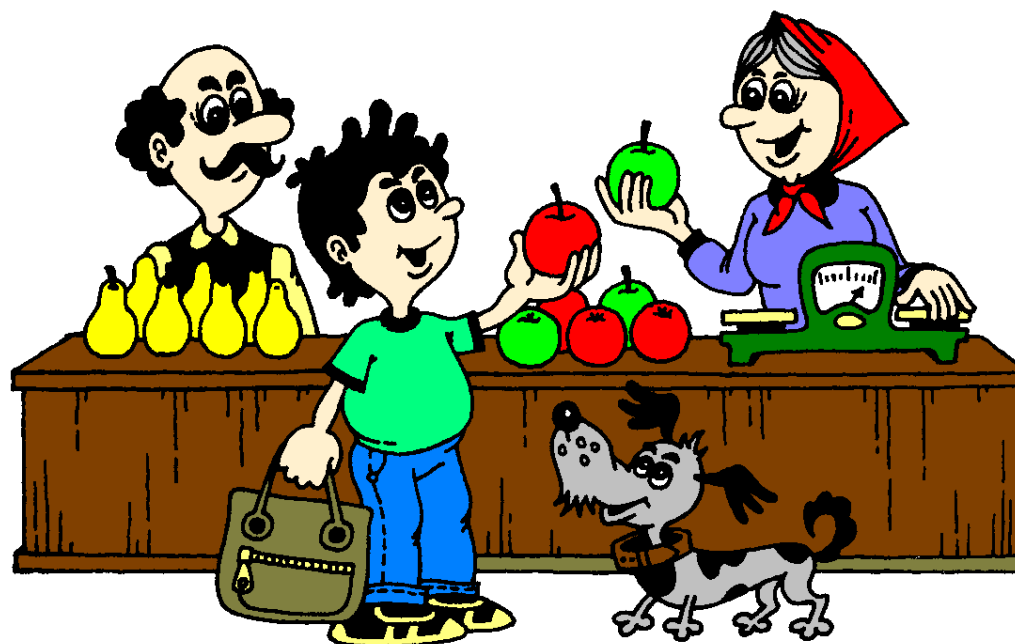
<u>Мыняр</u> олма кӱлеш?	How many apples are needed?
<u>Мыняре</u> кӱлеш?	How much is needed? (How many are needed?)

4. уке 'no'

<p>– Те венгрла кутыреда? – <u>Уке.</u></p>	<p>– Do you speak Hungarian? – No.</p>
<p>Кевытыште олма <u>уке.</u></p>	<p>The store has no apples. ~ There are no apples in the store.</p>
<p>Пörтем <u>уке.</u></p>	<p>I don't have a house.</p>

5. шогаш (-ем) 'to stand' ~ шогаш (-ем) 'to cost'

Эныр омса воктене шога.	The fishing rod is standing next to the door.
Олма коло тенгем шога.	The apples cost twenty rubles.

5. шогаш (-ем) ‘to stand’ ~ шогаш (-ем) ‘to cost’

<p>– Олмада <u>мош шога</u>?</p> <p>– Коло <u>тенгем шога</u>.</p> <p>~ Коло <u>тенгем</u>. ~ Коло <u>тенге</u>.</p>	<p>– What (how much) do your apples cost?</p> <p>– They cost twenty rubles.</p> <p>~ Twenty rubles.</p>
<p>– Ик кило шыл <u>мош шога</u>?</p> <p>– Кокшүдө <u>тенгем шога</u>.</p> <p>~ Кокшүдө <u>тенгем</u>.</p> <p>~ Кокшүдө <u>тенге</u>.</p>	<p>– How much does a kilo of meat cost?</p> <p>– It costs two hundred rubles.</p> <p>~ Two hundred rubles.</p>
<p>– Ик кило олма <u>мош шога</u>?</p> <p>– Кумло ныл тенгеат <u>витле ырым шога</u>.</p> <p>~ Кумло ныл тенгеат <u>витлым</u>.</p> <p>~ Кумло ныл тенгеат <u>витле</u>.</p>	<p>– How much does a kilo of apples cost?</p> <p>– It costs thirty-four rubles and 50 kopecks.</p> <p>~ Thirty-four rubles and 50 kopecks.</p>

6. чыла, чылан, чылаже

	Мый тыланет чыла каласем.	I'll tell you everything.
	Мый тендам чылам йöратем.	I love you all.
Instructive -н	Ме эрла чылан толына.	We will all come tomorrow.
	<u>Чылан</u> журналистге митингыш каят.	Everyone, along with the journalists, is going to the rally.
Px3Sg	Кок олма да кум олма – <u>чылаже</u> мыняр лиеш?	Two apples and three apples – how many does that make altogether?
	Тудын чылаже кум пöрт уло.	(S)he has three houses altogether.

7. йодаш (-ам) 'to ask'

a) + verb

Мый йолташемем мыланем полшаш йодам.	I will ask my friend to help.
Мый туныктышым умылтараш йодам.	I will ask the teacher to explain.

b) + noun

Мый йолташем деч полышым йодам.	I will ask my friend for help.
Мый туныктышо деч канашым йодам.	I will ask the teacher for advice.

Text

Эчан кевытыш кая

Елу: – Эчан, кевытышке кай, эрлалан шуко кочкыш күлеш. Эрла уна-влак толыт. Мый когылтым ыштынем да команмелнам күэштнем.

Эчан: – Мом налаш, авай?

Елу: – Киндым нал.

Эчан: – Шемым ал'е ошым?

Елу: – Ик сукыр шемым да пел сукыр ошым.

Эчан: – Эше мом?

Елу: – Холодильникыш ончал, муно уло мо? Уке гын, 20 (коло) муным нал.

Эчан: – А эше мом налман?

Елу: – Эше кок кило шыдан ложашым, 300 (кумшүдө) грамм үйым, кок кило шылым, кок литр шөрым, ужар шоганым, олмам.

Эчан: – Олмажым мыняр килом налаш?

Елу: – Кумытым.

Эчан: – Тиде чыла?

Елу: – Очын'и, чыла. Кугурак сумкам нал, Эчан.

Эчан: – Йөра, авай.

Эчан сумкам налеш да кевытыш кая. Кевыт кандаш шагатлан почылтеш. Эчан ондакрак толеш да тудлан икмыняр минутым вучашыже верештеш. Эчан вуча, мом налеш шонен шога. Вашке кевытым почыт. Эчан чыла йөрварым налеш, олма гына кевытыште уке. Эчан пазарыш кая. Тушто түрлө олмам ужалат. Шере олмаже шерге: акше ик килолан 30 (кумло) тенге, шопыжо – шулдырак: 20 (коло) тенгем шога. Эчан кок кило шерым да ик кило шопо олмам висаш йодеш. Чылажлан 80 (кандашле) тенге оксам тўла да мөнгышкыжө кая.

- Мом налнет, Эчан?
- Кок литр шөрым.

Exercises

16.

Таче мый декем уна-влак толыт.

Мый кевытыш каем.

Мыланем шуко йөрвар күлеш.

Мый киндым, муным, шылым налнем.

Пазарышкат кайыман.

Тушто паренгым, олмам налам.

Вара мөнгышкө каем.

Мөнгыштö эше пеш шуко паша уло.

